

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/92/90/96

NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” A WYBORY PARLAMENTARNE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Zbliżające się wybory parlamentarne powodują, że po prawej stronie sceny politycznej formują się nowe koalicje. Często mówi się nawet o konieczności powstania szerokiego bloku wyborczego prawicy na wzór SLD.

W badaniach CBOS dotyczących preferencji wyborczych¹ znaczące poparcie potencjalnych wyborców zdobywa NSZZ "Solidarność". Prawdopodobnie powoduje to, iż politycy myślący o budowie silnego prawicowego bloku wyborczego zakładają, że jego istotnym elementem będzie właśnie "Solidarność". Nie bez znaczenia jest także fakt, iż polskie partie prawicowe w większości wywodzą się z ruchu solidarnościowego.

W związku ze zjazdem NSZZ "Solidarność", na którym prawdopodobnie rozstrzygnię się część kwestii związanych ze strategią wyborczą związku, w czerwcowym sondażu CBOS² poruszyliśmy niektóre problemy wynikające z ewentualnego udziału "Solidarności" w nadchodzących wyborach parlamentarnych.

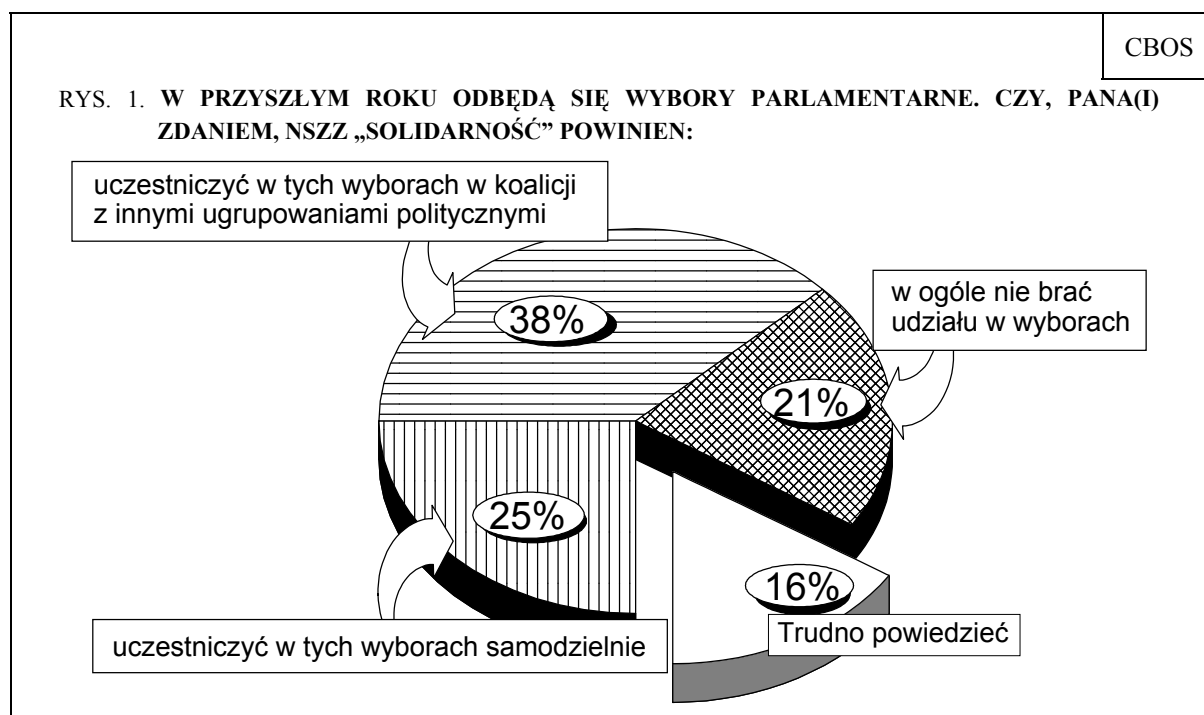
Większość ankietowanych wyraziła opinię, że NSZZ "Solidarność" powinien uczestniczyć w najbliższych wyborach do Sejmu i Senatu. W grupie tej dominują osoby, które są zdania, że "Solidarność" powinna pójść do wyborów w koalicji z innymi ugrupowaniami politycznymi. Należy tu przypomnieć, iż w styczniu bieżącego roku³ na pytanie, czy "Solidarność" powinna być tylko związkiem zawodowym czy też pełnić także funkcję partii politycznej, ponad dwie trzecie badanych odpowiedziało, że powinna ona ograniczyć się wyłącznie do swojej pierwotnej roli. W kontekście ostatnich wyników badań można pokusić się o wniosek, iż Polacy przeciwni są przekształceniu „Solidarności” w kolejną partię polityczną, popierają natomiast udział związku w wyborach.

¹ Por. komunikat CBOS "Preferencje partyjne w czerwcu '96", czerwiec '96.

² Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (73), 14-18 czerwca '96, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=11167).

³ Por. komunikat CBOS "Pożądana rola związku zawodowego «Solidarność», ruchu zwolenników «Solidarności» oraz Lecha Wałęsy", luty '96.

Tylko jedna piąta badanych jest zdania, że związek nie powinien brać udziału w wyborach. Warto zauważyć, iż opinię, którą można uznać za manifestację poglądów o konieczności ograniczenia się "Solidarności" do roli związku zawodowego, wyraża jedna czwarta osób legitymujących się wyższym wykształceniem, a także co dziesiąty zwolennik prawicy.

Osoby deklarujące lewicowe poglądy polityczne najczęściej (36%)⁴ są przeciwne udziałowi "Solidarności" w wyborach. Warto także zauważyć, iż wśród ankietowanych o orientacji lewicowej więcej jest zwolenników samodzielnego startu "Solidarności" w wyborach (31%) niż powstania związanej z nią koalicji (24%). Można tu dostrzec pewien pragmatyzm - taka koalicja może stanowić większe zagrożenie dla ugrupowań lewicowych.

Wśród osób identyfikujących się z prawicą dominują zwolennicy koalicji wyborczej "Solidarności" z innymi ugrupowaniami (58%). Za koalicją wyborczą opowiada się także większość badanych stwierdzających, iż właśnie NSZZ "Solidarność" jest związkiem, który najlepiej rozumie ludzi takich jak oni (58%), a także ponad połowa z ankietowanych jego członków (54%). Prawdopodobnie sądzą oni, że to zwiększy szanse wyborcze związku.

⁴ Por. tabele aneksowe.

Poglądy w kwestii ewentualnego udziału NSZZ "Solidarność" w wyborach parlamentarnych różnicują także deklaracje wyborcze respondentów. Przeciwni udziałowi "Solidarności" w wyborach są najczęściej osoby, które zamierzają oddać głos na Sojusz Lewicy Demokratycznej. Poparciem dla koalicji zbudowanej wokół związku wyróżniają się natomiast potencjalne elektoraty Ruchu Odbudowy Polski i Unii Wolności.

Wśród osób, które deklarują zamiar głosowania w nadchodzących wyborach parlamentarnych na NSZZ "Solidarność", największą grupę stanowią zwolennicy wejścia związku w koalicję z innymi ugrupowaniami. Jednak jedna trzecia z nich wolałaby, aby "Solidarność" uczestniczyła w wyborach samodzielnie.

Tabela 1

w procentach

Potencjalne elektoraty:	NSZZ "Solidarność" powinien:			
	w ogóle nie brać udziału w wyborach	uczestniczyć w wyborach w koalicji z innymi ugrupowaniami politycznymi	uczestniczyć w wyborach samodzielnie	Trudno powiedzieć
Sojusz Lewicy Demokratycznej	41	22	24	13
Ruch Odbudowy Polski	12	69	16	3
Polskie Stronictwo Ludowe	21	36	25	18
NSZZ "Solidarność"	3	48	35	14
Unia Wolności	17	68	12	3
Unia Pracy	22	35	31	12
Partie prawicowe (BBWR, UPR, PC, Ruch Stu, ZChN, Obóz Patriotyczny)	20	50	21	9

Osoby, które popierają ideę utworzenia bloku wyborczego NSZZ "Solidarność" z innymi ugrupowaniami politycznymi, zapytano (nie strukturalizując odpowiedzi)⁵, z kim przede wszystkim związek ten powinien wejść w koalicję. W roli koalicjanta „Solidarności” zwolennicy takiego bloku wyborczego najchętniej widzieliby Ruch Odbudowy Polski (36%) i Unię Wolności (25%)⁶.

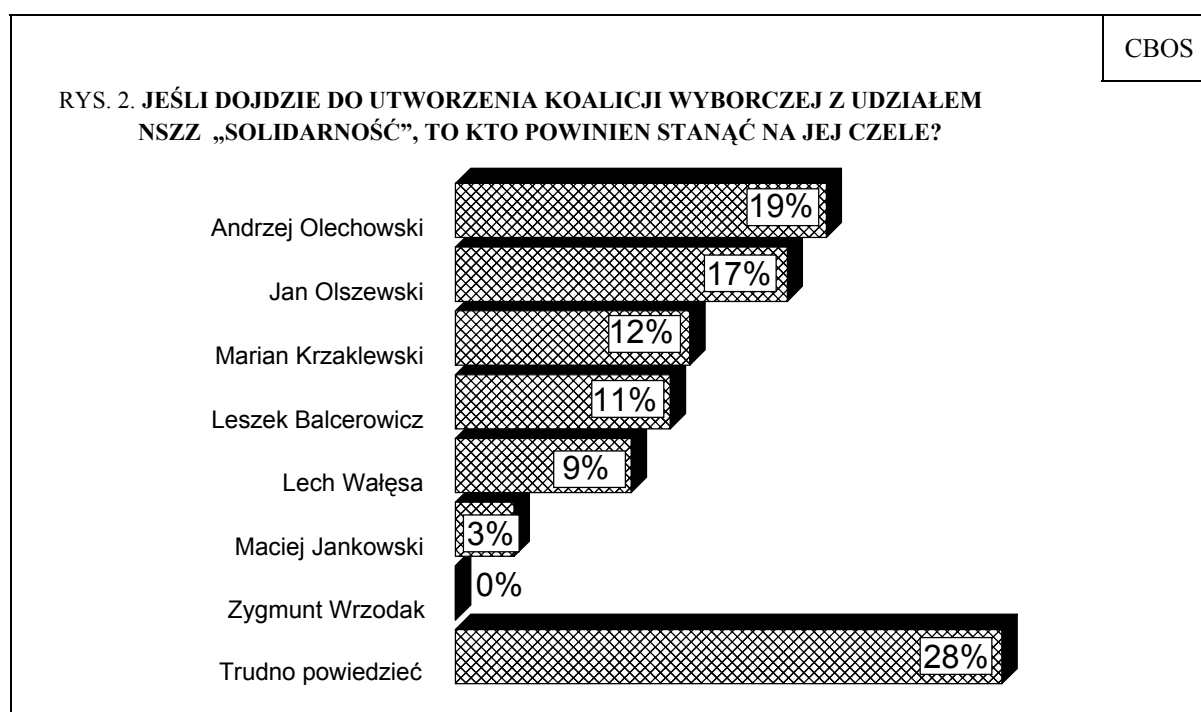
Wszystkim respondentom zadano następnie pytanie, kto powinien stanąć na czele koalicji wyborczej z udziałem NSZZ "Solidarność", jeżeli dojdzie do jej utworzenia.

⁵ Pytanie otwarte.

⁶ Podano kategorie odpowiedzi wymieniane przez znaczące odsetki badanych.

Badanym przedstawiono do wyboru listę siedmiu polityków, w różnym stopniu związanych z ruchem solidarnościowym. Warto tu zauważyć, iż taki sposób zadania pytania spowodował, że ponad jedna czwarta badanych wstrzymała się z zajęciem stanowiska w tej kwestii, być może demonstrując niechęć do wszystkich wymienionych osób.

W roli przywódcy ewentualnej koalicji respondenci najchętniej widzieliby Andrzeja Olechowskiego i Jana Olszewskiego. W następnej kolejności zbliżone do siebie poparcie uzyskali: Marian Krzaklewski, Leszek Balcerowicz i Lech Wałęsa. Najmniej osób wskazało na lokalnych działaczy związkowych - Macieja Jankowskiego i Zygmunta Wrzodaka.

Spośród siedmiu osób, przedstawionych badanym, Andrzej Olechowski wydaje się kandydatem kompromisowym - akceptowanym przez znaczącą część różnych grup społecznych, także tych, które prawdopodobnie nie będą głosować na ugrupowania postsolidarnościowe. Warto też zauważyć, iż polityk ten zdobywa sobie większe niż Jan Olszewski poparcie wśród elit społecznych: osób legitymujących się wyższym wykształceniem, przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, badanych deklarujących najwyższe dochody *per capita*.

Jana Olszewskiego popierają głównie rolnicy indywidualni, robotnicy wykwalifikowani, bezrobotni, a także badani deklarujący niskie dochody na osobę w rodzinie. Poziom wykształcenia ankietowanych nie różnicuje poparcia dla tej kandydatury.

Ranking poparcia dla potencjalnych przywódców ewentualnej koalicji jest taki sam wśród zwolenników jej powstania jak w całym społeczeństwie. Warto natomiast zauważyć, że **wśród potencjalnego elektoratu NSZZ "Solidarność" największe poparcie jako ewentualni przywódcy skupionego wokół niego bloku wyborczego zyskują: Lech Wałęsa (22%) i Marian Krzaklewski (21%).** Następne miejsca pod względem liczby wskazań w tej grupie badanych zajmują: Andrzej Olechowski i Jan Olszewski (po 17%).

★

★

★

Udział NSZZ "Solidarność" w wyborach parlamentarnych jest akceptowany przez większość społeczeństwa. Badani najczęściej są zdania, że związek ten powinien uczestniczyć w wyborach w koalicji z innymi ugrupowaniami politycznymi, przede wszystkim tymi, które mają rodowód solidarnościowy i zdobywają duże poparcie społeczne, a więc ROP i UW.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. W przyszłym roku odbędą się wybory parlamentarne. Czy, Pana(i) zdaniem, NSZZ "Solidarność" powinien: 1 - w ogóle nie brać udziału w wyborach; 2 - uczestniczyć w tych wyborach w koalicji z innymi ugrupowaniami politycznymi; 3 - uczestniczyć w tych wyborach samodzielnie (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	38	25	16	1167
Płeć					
Mężczyźni	24	38	26	12	553
Kobiety	18	39	24	20	614
Wiek					
do 24 lat	13	43	33	12	177
25-34	18	45	27	10	213
35-44	26	44	21	9	270
45-54	21	39	24	16	185
55-64	26	30	23	21	141
65 lat i więcej	19	25	22	35	182
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	35	23	22	430
Miasto do 20 tys.	22	36	27	15	146
od 21 do 100 tys.	21	36	30	13	242
101-500 tys.	26	40	20	14	200
501 tys. i więcej mieszk.	12	54	26	8	148
Region					
Północny	19	42	27	12	130
Zachodni	27	31	24	17	129
Środkowozachodni	29	40	19	12	172
Środkowy	13	45	29	13	217
Wschodni	12	34	25	29	133
Południowo-wschodni	18	38	24	20	175
Południowo-zachodni	27	36	24	13	211
Wykształcenie					
Podstawowe	20	25	23	32	362
Zasadnicze zawodowe	24	40	26	10	338
Średnie	17	46	28	10	373
Wyższe	25	58	15	3	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	58	15	2	83
Prac. umysł. niż. szczebla	25	40	23	12	92
Pracownicy fiz.- umysł.	18	38	25	19	54
Robotnicy wykwalifikowani	21	41	26	12	154
Robotnicy niewykwalifik.	25	30	35	10	53
Rolnicy	21	33	27	19	69
Prywatni przedsiębiorcy	13	59	16	13	49
Bierni zawodowo					
Renciści	17	33	24	26	150
Emeryci	23	26	24	26	216
Uczniowie i studenci	12	50	33	5	62
Bezrobotni	26	42	20	12	103
Gospodynie domowe i inni	12	40	31	16	80
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	25	44	21	10	126
Sektor państwowy	24	43	22	11	119
Sektor prywatny	18	44	26	12	241
Spółdzielczość	44	28	16	12	26
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	23	32	27	19	252
151 - 225	20	37	25	18	188
226 - 325	22	35	25	19	274
326 - 425	19	44	26	11	175
Powyżej 426 zł	21	49	19	11	212
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	35	23	16	407
Średnie	19	37	27	17	524
Dobre	17	47	22	14	236
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	51	17	23	71
Raz w tygodniu	19	40	23	18	681
Kilka razy w roku	21	37	30	12	297
W ogóle nie uczestniczy	38	25	25	13	115
Poglądy polityczne					
Lewica	36	24	31	8	211
Centrum	24	36	27	14	342
Prawica	11	58	23	8	375
Trudno powiedzieć	18	23	19	40	235

Tabela 2. Jeśli dojdzie do utworzenia koalicji wyborczej z udziałem NSZZ "Solidarność", to kto powinien stanąć na jej czele? 1 - Leszek Balcerowicz; 2 - Maciej Jankowski; 3 - Marian Krzaklewski; 4 - Andrzej Olechowski; 5 - Jan Olszewski; 6 - Lech Wałęsa; 7 - Zygmunt Wrzodak

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	Trudno powiedzieć
Ogółem	11	3	12	19	17	9	0	28
Płeć								
Mężczyźni	13	4	12	20	18	9	0	23
Kobiety	10	1	11	18	17	9	0	33
Wiek								
do 24 lat	17	2	9	12	22	10	0	28
25-34	9	2	15	13	20	13	0	29
35-44	9	4	14	23	17	9	0	24
45-54	9	4	18	25	19	7	0	19
55-64	15	4	10	23	12	5	1	31
65 lat i więcej	11	1	3	18	12	12	0	42
Miejsce zamieszkania								
Wieś	8	2	10	13	20	10	0	38
Miasto do 20 tys.	8	4	9	21	17	8	1	33
od 21 do 100 tys.	12	3	14	24	18	8	0	22
101-500 tys.	15	3	15	23	12	11	0	21
501 tys.i więcej mieszk.	17	3	11	24	18	10	0	17
Region								
Północny	15	1	15	26	11	12	0	20
Zachodni	19	8	9	25	12	6	0	22
Środkowozachodni	14	3	10	17	14	6	1	36
Środkowy	9	2	13	23	21	10	0	22
Wschodni	5	2	13	8	23	11	0	38
Południowo-wschodni	10	1	8	12	22	10	1	37
Południowo-zachodni	10	3	13	23	15	12	0	24
Wykształcenie								
Podstawowe	9	3	10	11	16	9	0	42
Zasadnicze zawodowe	10	4	14	19	19	10	0	24
Średnie	13	2	11	24	18	9	0	22
Wyższe	16	0	9	33	16	10	1	14
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	12	0	11	33	13	11	1	19
Prac.umysł.niż.szczębla	18	3	12	29	12	5	0	21
Pracownicy fiz.- umysł.	9	3	15	20	16	18	0	19
Robotnicy wykwalifikowani	5	6	16	21	23	11	0	18
Robotnicy niewykwalifik.	15	8	15	4	9	3	0	46
Rolnicy	11	4	7	9	29	10	1	28
Prywatni przedsiębiorcy	12	2	15	20	16	8	0	27
Bierni zawodowo								
Renciści	8	2	12	23	13	8	0	34
Emeryci	13	2	8	19	14	10	0	33
Uczniowie i studenci	30	1	9	17	10	13	0	21
Bezrobotni	7	1	16	7	27	6	0	37
Gospodynie domowe i inni	6	2	10	17	24	11	0	31
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	11	2	11	29	15	7	0	24
Sektor państwowy	9	6	20	21	14	10	1	19
Sektor prywatny	13	4	12	19	19	10	0	24
Spółdzielczość	8	0	5	30	8	5	0	45
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 150 zł	7	1	9	10	22	13	0	38
151 - 225	9	4	13	15	25	7	0	27
226 - 325	8	4	15	21	12	11	0	30
326 - 425	13	1	13	28	14	8	0	22
Powyżej 426 zł	20	4	11	27	16	7	1	15
Ocena własnych war. mater.								
Złe	9	3	11	16	17	9	0	34
Średnie	10	2	11	22	19	9	0	27
Dobre	19	3	14	19	14	9	0	21
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	7	1	6	16	25	17	0	27
Raz w tygodniu	11	2	10	18	20	9	0	30
Kilka razy w roku	13	5	16	21	13	9	0	23
W ogóle nie uczestniczy	13	1	10	20	11	9	0	35
Poglądy polityczne								
Lewica	11	5	9	23	13	5	0	34
Centrum	15	2	11	17	19	9	0	27
Prawica	13	3	13	23	23	13	0	10
Trudno powiedzieć	4	1	12	12	9	8	0	55

Tabela 2 cd.

	Liczba osób
Ogółem	1164
Płeć Mężczyźni Kobiety	550 614
Wiek do 24 lat 25-34 35-44 45-54 55-64 65 lat i więcej	177 210 270 184 141 182
Miejsce zamieszkania Wieś Miasto do 20 tys. od 21 do 100 tys. 101-500 tys. 501 tys.i więcej mieszk.	430 146 242 200 145
Region Północny Zachodni Środkowozachodni Środkowy Wschodni Południowo-wschodni Południowo-zachodni	130 129 172 214 133 176 211
Wykształcenie Podstawowe Zasadnicze zawodowe Średnie Wyższe	363 336 373 92
Grupa społ.-zaw. pracujący Kadra kier., inteligencja Prac.umysł.niż.szczebla Pracownicy fiz.- umysł. Robotnicy wykwalifikowani Robotnicy niewykwalifik. Rolnicy Prywatni przedsiębiorcy	81 92 54 153 53 69 48
Bierni zawodowo Renciści Emeryci Uczniowie i studenci Bezrobotni Gospodynie domowe i inni	150 216 62 103 80
Pracujący poza rolnictwem Sfera budżetowa Sektor państwowy Sektor prywatny Spółdzielczość	126 119 238 26
Dochody na jedną osobę Poniżej 150 zł 151 - 225 226 - 325 326 - 425 Powyżej 426 zł	252 188 274 175 209
Ocena własnych war. mater. Złe Średnie Dobre	407 524 234
Udział w prakt. religijnych Kilka razy w tygodniu Raz w tygodniu Kilka razy w roku W ogóle nie uczestniczy	71 680 296 114
Poglądy polityczne Lewica Centrum Prawica Trudno powiedzieć	211 340 373 235